

Politik och samhällsfrågor

Det är påfallande hur ointresserade och okunniga om politik dessa 18 år fyllda ungdomar säger sig vara. Mer än hälften anser sig inte vara intresserade av politik.

Speglar resultaten föräldrar och lärares ointresse och ringa engagemang? Talar politikerna ett språk som gör att ungdomarna inte känner sig hemma eller tar de för litet upp de problem som kunde engagera ungdomen?

Under åren 1973–76, när ungdomarna i studien var 18 år, ställdes följande fråga till dem: Är du intresserad av politik?

Svarar "ja" på den frågan gör endast 29 % av flickorna och 22 % av pojkarna. Klart nej svar ger 55 % av flickorna och 61 % av pojkarna. Resten menade att de nog hade något intresse.

En viss uppfattning om hur ungdomarna värderar och intresserar sig för politik och samhälle i jämförelse med arbete, familjeliv och fritidsverksamhet får man i "Stugformuläret", som ungdomarna fyllde i när de var 18 år. Ungdomarna hade där bl a att ta ställning till följande påstående "man kan satsa på olika saker här i livet. Hur viktigt för dig personligen anser du följande områden vara: arbetet, familjen, politik och samhälle och fritidsverksamhet". Ungdomarna skulle ange sin inställning genom att markera ett av följande fyra alternativ: 1) mycket viktigt, 2) ganska viktigt, 3) delvis viktigt, 4) mindre viktigt.

Arbete, familj och fritid mycket viktigare än politik och samhälle.

Som framgår av tabell 26 anser både flickor och pojkar att arbetet, familjen och fritidsverksamheten är mycket viktigare (1+2) än politik och samhälle. Endast 42 % av flickorna och 36 % av pojkarna anser att politik och samhälle är viktigt (1+2), medan procenttalen för arbete, familj och fritidsverksamhet varierar mellan 84 och 94 %.

Ungdomarnas intresse för politik relaterades till föräldrarnas socialgrupp.

Det är mest socialgrupp I:s ungdomar, både pojkar och flickor, som säger sig vara intresserade av politik.

I vad mån är ungdomarna kritiska mot det samhälle de lever i och i vad mån tycker de det är bra

STUGFORMULÄR 18 år

Tabell 26. Man kan satsa på olika saker här i livet. Hur viktigt för dig personligen anser du följande områden vara?

	Flickor (n=75) %	Pojkar (n=96) %
<i>Arbetet</i>		
1 Mycket viktigt	49	34
2 Ganska viktigt	45	55
3 Delvis viktigt	5	7
4 Mindre viktigt	—	3
<i>Familjen</i>		
1 Mycket viktigt	69	58
2 Ganska viktigt	25	30
3 Delvis viktigt	5	8
4 Mindre viktigt	—	3
<i>Politik och samhälle</i>		
1 Mycket viktigt	11	12
2 Ganska viktigt	31	24
3 Delvis viktigt	40	38
4 Mindre viktigt	18	26
<i>Fritidsverksamhet</i>		
1 Mycket viktigt	45	48
2 Ganska viktigt	43	48
3 Delvis viktigt	11	11
4 Mindre viktigt	1	3

De flesta är måttligt kritiska mot samhället och tycker samtidigt att en del är bra.

som det är?

Ett av Stugformulärets påstående och fråga löd: "En del människor anser att det är fel på vårt samhälle och att det måste förändras mycket, andra anser att vi lever i ett bra samhälle. Vad menar du?" Ungdomarna kunde ge sin uppfattning tillkänna genom att markera ett av följande alternativ: 1) det är bra som det är, 2) det är i stort sett bra som det är, 3) en del är bra men mycket skulle kunna ändras till det bättre, 4) det mesta i samhället skulle behöva ändras, 5) samhället är fel och skulle behöva förändras helt.

Tabell 27. En del människor anser att det är fel på vårt samhälle och att det måste förändras mycket, andra anser att vi lever i ett bra samhälle. Vad anser du?

	Flickor (n=75) %	Pojkar (n=96) %
1 Bra som det är	3	6
2 I stort sett bra	28	39
3 En del är bra	49	46
4 Det mesta behöver ändras	13	6
5 Samhället är fel, behöver ändras helt	7	3

Hur svaren fördelade sig kan ses i tabell 27. En majoritet av ungdomarna är mer eller mindre kritiska mot samhället (alternativ 3–5): (69% av flickorna och 55% av pojkarna), men de flesta av dessa är måttligt kritiska mot samhället och tycker samtidigt att en del är bra. Det är oftast flickorna (fl 20%, p 9%) som är de mest kritiska (alternativ 4+5). Skillnaden mellan könen är signifikant på $>.05$ nivå. Det finns ingen signifikant skillnad mellan ungdomar tillhörande olika socialgrupper; de verkligt kritiska (alt 4+5) utgör 12% både i socialgrupp I och II och 17% i socialgrupp III.

Cirka hälften av våra ungdomar studerar fortfarande vid 18 år. De som arbetar är mer samhällskri-

tiska än de som studerar. Alternativ 4 och 5 samlar 22% av de arbetande men bara 7% av de studerande. Den skillnaden är signifikant på $>.005$ nivå.

Vilket parti?

Vid 18 år intervjuades också ungdomarna om vilket parti de skulle rösta på om de hade rösträtt och om vilket parti som kom närmast vad de tyckte.

Av svaren att döma framgår tydligt hur obestämda ungdomarna är i sin politiska uppfattning och hur okunniga de känner sig. Som första svar på frågan har inte mindre än 52% av flickorna och 46% av pojkarna svarat "vet inte". 28% av flickorna och 12% av pojkarna sade sig inte vara insatta i politik eller inte "veta ett dugg om politik". Den skillnaden mellan könen är signifikant på $>.02$ nivå. Av dem som svarat "vet inte" på första frågan försökte intervjuaren få besked om om de trodde att de skulle rösta borgerligt eller socialistiskt.

Inemot hälften av pojkarna (46%) skulle röstat borgerligt, medan endast 33% av flickorna skulle röstat så. Socialistiskt skulle 36% av både flickor och pojkarna röstat.

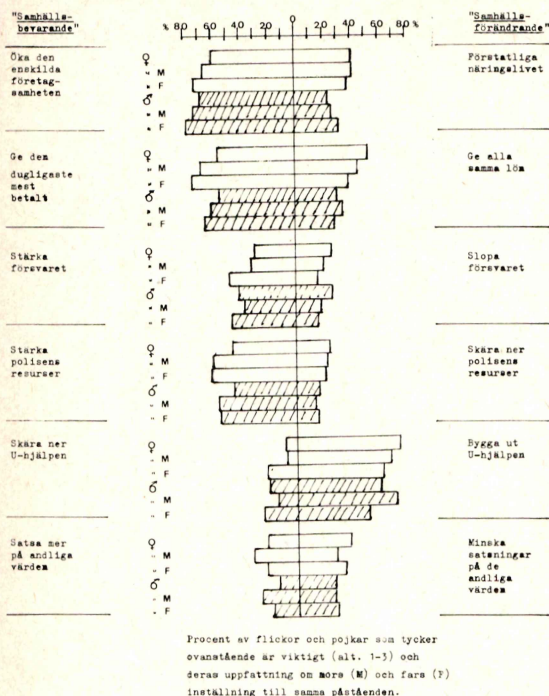
Medlemmar i politiskt parti var vid 18 år 12% av pojkarna och 8% av flickorna.

Som var att vänta hörde större delen – 71% – av socialgrupp I:s pojkarna och flickorna till dem som skulle röstat borgerligt medan endast 25% av socialgrupp III:s ungdomar skulle röstat borgerligt. Socialgrupp II:s ungdomar intog en mellanställning och vice versa: av socialgrupp III:s ungdomar skulle 51% rösta socialistiskt men endast 16% av socialgrupp I:s ungdomar.

Av dem som var ointresserade av politik fanns ingen signifikant skillnad mellan dem som skulle rösta borgerligt eller socialistiskt (52% borgerligt, 57% socialistiskt, flickor och pojkarna sammantagna). Hos pojkarna skymtar hos en mindre grupp en överlägsen avståndstagande inställning: "det är så mycket dösnack", "alla partier lovar lika mycket, men det blir ingenting av i alla fall", "jag skrattar åt dem ibland", så kan det stundom låta.

Några flickor säger direkt att "politik är tråkigt", de betonar ofta att de inte är ett dugg intresserade av politik.

Figur 3. "Samhällsbevarande" kontra "samhällsförändrande" attityder.

Politiska samhällsproblem

Ovanstående gäller alltså ungdomarnas intresse för politik och förändring av samhället i största allmänhet. Av större intresse är kanske deras ställningstagande till olika samhällsproblem av politisk räckvidd, sådana som enskild företagsamhet kontra förstatligande av näringslivet, lön efter duglighet eller samma lön åt alla, deras inställning till U-hjälp, försvar och polis och satsning på andliga värden.

I "Stugformuläret" fick ungdomarna ta ställning till 13 sådana påståenden genom att markera ett av följande fem alternativ: 1) allra viktigast, 2) mycket viktigt, 3) ganska viktigt, 4) inte särskilt viktigt, 5) inte alls viktigt.

I figur 3 är 12 påståenden ordnade som motsattpar, där procenten för alternativ 1-3 - de som tycker det är viktigt - är redovisade.

Liksom de göteborgska ungdomarna i Andersson och Ekholms undersökning från år 1971 är mer än hälften av våra ungdomar positiva till "den enskilda

företagsamheten" och vill ge "mest betalt till den dugligaste", även om åsikten tycks vara kraftigare uttalad bland 20-åringarna i Göteborg.

Flickorna är mer positiva än pojkarna till att bygga ut U-hjälpen (<.05) och förstatliga näringslivet (<.02), något som man också fann i den göteborgska undersökningen. Man kan dessutom notera att drygt 50% av flickorna gillar "att ge alla samma lön", men endast 30% av pojkarna. Den skillnaden är signifikant på .005-nivån.

Som framgår av figur 3 ligger ungdomarnas inställning nära deras uppfattning om föräldrarnas, fastän de genomgående uppfattar mor och far som något mer konservativa. Endast i fem påståenden når skillnaderna mellan ungdomar och föräldrar signifikansnivå och i samtliga fall är det flickornas inställning som skiljer sig från hur de uppfattat fädernas. De påståenden det gäller är: "ge den dugligaste mest betalt" (<.02), "stärka försvaret" (<.02), "ge polisen ökade resurser" (<.05), "skära ner U-hjälpen" (<.05) och "sprida kulturen till fler" (<.005). Genomgående är flickorna de mest "radikala" och fäderna de mest "samhällsbevarande".

Metoderna att påverka samhällsutvecklingen

Till slut skall vi redogöra för vilka metoder ungdomarna ansåg bäst när det gällde att påverka samhällsutvecklingen. De fick också ange vad de trodde att deras föräldrar och kamrater ansåg. I tabell 28 återfinns resultatet. "Genom att aktivt delta i någon politisk organisation" anser sig en knapp tredjedel av flickorna och en dryg tredjedel av pojkarna bäst kunna påverka samhällsutvecklingen. Det alternativ som närmast samlar största antalet ungdomar är "Genom att delta i allmänna val" (31% flickor, 26% pojkar). Endast några få procent tror att man bäst kan påverka samhällsutvecklingen genom demonstrationer och proteströrelser. 19% av

Mer än hälften av våra ungdomar är positiva till "den enskilda företagsamheten" och vill ge "mest betalt till den dugligaste".

Tabell 28. På vilket sätt tror du att du bäst kan påverka samhällsutvecklingen?

	Flickor (n=75)				Pojkar (n=96)			
	Jag själv	M	F	Kamraterna	Jag själv	M	F	Kamraterna
	%	%	%	%	%	%	%	%
1 Genom att aktivt delta i någon politisk organisation	32	39	40	48	37	29	33	38
2 Genom att delta i tillfälliga aktioner, demonstrationer el andra proteströrelser	4	1	1	19	2	1		27
3 Genom att diskutera med andra	8	5	12	8	12	9	13	4
4 Genom att delta i allmänna val	31	45	40	17	26	44	45	19
5 Jag låter helst andra ta hand om samhällsutvecklingen	25	7	4	5	24	16	7	11
9 Vet inte		3	3	3		1	2	1

flickorna och 27% av pojkarna tillskriver däremot kamraterna uppfattningen att man bäst kan påverka samhällsutvecklingen genom demonstrationer och proteströrelser. Samma intressanta faktum fann man i den göteborgska undersökningen av 20-åringar. Andersson och Ekholm m fl menar att den uppfattning ungdomarna ger uttryck åt, när det gäller kamraterna speglar massmedias bild av ungdom.

Passiviteten och det ringa intresset för politik kommer till synes hos en fjärdedel av ungdomarna, som valt alternativet "jag låter helst andra ta hand om samhällsutvecklingen". Det är en kategori som är betydligt mindre hos föräldrarna. Dessa anses också i större utsträckning vilja gå in för att påverka samhällsutvecklingen "genom att delta i allmänna val".

Kommentar:

Det är påfallande hur ointresserade och okunniga om politik dessa 18 år fyllda ungdomar säger sig vara. Mer än hälften anser sig inte vara intresserade av politik. Okunniga erkänner sig främst flickorna vara.

Man kan fråga sig, om inte samhället, skolan och partierna gör för lite för att upplysa om politik. Är man i skolan så rädd för att bedriva politisk propaganda så man hellre undviker hela området? Speglar resultaten föräldrars och lärares ointresse och ringa engagemang? Talar politikerna ett språk som gör att ungdomarna inte känner sig hemma, eller tar de för lite upp de problem som kunde engagera ungdomen?

Framför allt måste skolans och samhällets uppgift vara att försöka få ungdomarna att känna att politik inte är något ovidkommande utan något som angår oss alla och märkbart ingriper i allas våra liv.

Det tycks vara bland flickorna som det största intresset för samhällsförändringar finns, samtidigt som en annan grupp bland dem visar en påfallande okunnighet och föga intresse.

En jämförelse med resultaten från göteborgsundersökningen och vår ger vid handen att de båda undersökningarna går i samma riktning med den skillnaden att våra 18-åringar tycks något mindre "samhällsbevarande" och mer öppna för en förändring av samhället.